

Gyakran ismétlődő kérdések az ISBN rendszerrel kapcsolatban

Miért kellene ISBN-t használnom? Ha Ön kiadó vagy könyvkereskedő, ez valószínűleg az Ön saját érdeke, minthogy könyvet akar eladni. Ha a könyvét nem lehet ISBN segítségével megrendelni vagy terjeszteni, és a könyv nem szerepel a terjesztett könyvek jegyzékében, feltehetően nem fogy belőle. A vásárlók nem tudják, hogy az Ön könyve létezik, vagy ha igen, esetleg úgy vélik, hogy beszerzése a régi módszerrel körülményes.

Kötelező az ISBN? A nemzetközi ISBN rendszer oldaláról semmilyen jogszabály nem írja ezt elő. Vannak olyan országok, ahol törvény szabályozza az ISBN használatát, de Magyarországon nem; az ISBN-re vonatkozó szabvány betartása nem kötelező.

Akkor is kell ISBN, ha a könyv nem kerül kereskedelmi forgalomba? Az az ideális, ha minden megjelenő könyvnek van ISBN-je.

Árverési katalógusra kell ISBN? És kiállítási katalógusra? Ha egy katalógus abból a célból készül, hogy háttérinformációkat adjon az árverésre kerülő tárgyakról, nem adható rá ISBN. Valójában az ilyen katalógus marketinganyagnak tekintendő (akkor is, ha az árakat nem tüntetik fel benne), és kívül esik az ISBN gyűjtőkörén. Ezzel szemben a kiállítási katalógus, amely szöveges információt is tartalmaz a művészekről vagy a művekről, kaphat ISBN-t.

Ki utalja ki az ISBN kérelmezőelemeket? Csak a Nemzetközi ISBN Ügynökség által kijelölt nyilvántartó ügynökség (Magyarországon az Országos Széchényi Könyvtárban működő Magyar ISBN és ISMN Iroda) utalhatja ki a kiadók számára a kérelmezőelemeket. Sem a kiutalt kérelmezőelemeket, sem az ISBN-eket nem szabad más kiadó számára továbbadni vagy eladni.

Ha változik a könyv ára, szükség van új ISBN-re? Nincs szükség új ISBN-re.

Ha a kiadvány formátuma változik, új ISBN-t kell adni? Igen, a különböző formátumokra külön ISBN-eket kell kiutalni.

Idegen nyelven adom ki a könyvet. Abban az országban kell kérnem az ISBN-t, amelynek a nyelvén megjelenik? Nem. A kiadó székhelye szerint illetékes ügynökséghez kell fordulni.

Átdolgozok egy már megjelent könyvet. Új ISBN kell rá? Igen, ha a szövegben jelentős változás történik. Ilyen esetben a címlap hátoldalán fel kell tüntetni, hogy átdolgozott kiadásról van szó, és új ISBN-t kell kiutalni a könyvre. Általánosságban: új ISBN-re van szükség, ha a könyvben szerepel, hogy új (javított, bővített vagy csak az előzőnél eggyel magasabb sorszámú) kiadás.

Változatlan utánnnyomáskor, ha sem a szöveg, sem a kötés nem változik, kell új ISBN? Nem. Meg kell tartani az eredeti számot, feltéve, hogy a kiadó is ugyanaz marad. Akkor sem kell új ISBN, ha csak a külső borító mintája vagy a rajta lévő logo változik.

Piaci okokból új ISBN-t szeretnék beletenni a könyvbe. Megtehetem? Nem. Nincs változás a szövegben, formátumban vagy kötésben, ami indokolná az új ISBN használatát.

Újranyomok egy könyvet, és megváltoztatom az árát. Kell új ISBN? Nem. Változatlan utánnomásnál meg kell tartani a régi számot, függetlenül az árváltozástól.

Szükség van-e új ISBN-re, ha az utánnomáskor módosul a cím? Igen, az új cím új ISBN-t igényel.

Egy másik kiadóval közösen adunk ki egy könyvet. Melyikünk ISBN-je kerüljön bele? Bármelyik, sőt akár mindkét kiadó kérhet és kaphat ISBN-t ugyanarra a kiadványra. A könyvben a számok mellett egyértelműen jelezni kell, melyik ISBN melyik kiadóhoz tartozik. A vonalkódban viszont csak egy ISBN szerepelhet, lehetőleg azé a kiadóé, amely a terjesztést intézi. Ugyanakkor az sem hibás, ha csak az egyik kiadó részéről kerül ISBN a könyvbe.

Ha egy könyv összes példánya elfogyott, felhasználhatom-e az ISBN-jét újabb másik kiadványra? Nem, az ISBN véglegesen azonosítja az adott kiadványt. Még ha el is fogyott, néhány boltban még lehet belőle, és egész biztosan szerepel a könyvtárak katalógusaiban.

Mi a teendő, ha egy kiadvány több kötetből, esetleg különféle formátumokban megjelenő részekből áll? A többkötetes könyv egésze kap egy közös ISBN-t, az egyes kötetek egy-egy saját ISBN-t. Hasonló a helyzet, ha pl. egy könyv és egy szöveges tartalmú CD-ROM alkot egy kiadványt, de a két rész külön-külön is forgalomba kerül. A többkötetes kiadványokkal kapcsolatban lásd az 5.6 fejezetet.

Könyvsorozatot adok ki. ISBN-re vagy ISSN-re van szükségem? A sorozat egészére ISSN-t, az egyes kötetekre ISBN-t lehet kérni. Különbséget kell tenni többkötetes könyvek, sorozatok és periodikumok között: a többkötetes könyvek nem kaphatnak ISSN-t (mivel befejezettek), a periodikumok egyes számai viszont nem kaphatnak ISBN-t (mert nem tekinthetők könyvnek).

Hogyan kaphatnék ISBN-t, ha a könyvnek nincs kiadója? Minden könyvnek van kiadója – legfeljebb nem hivatásos kiadó. Lehet a kiadó a szerző, vagy egy cég, hivatal, egyesület stb., tehát bármilyen jogi vagy magánszemély. Az alkalmi kiadók általában nem kapnak saját kérelmezőazonosítót, hanem egy erre a célra fenntartott ún. gyűjtőtartományból kapnak ISBN-t az adott kiadványra.

Mit tegyek, ha még nem tudom a megjelenésre váró könyv címét? Akkor kell ISBN-t kérni, amikor már van legalább munkacím. Ha az ISBN kiutalása és a könyv megjelenése között jelentősen (a felismerhetetlenségig) módosul a cím, a változást be kell jelenteni a Magyar ISBN és ISMN Irodának.

A nyomda úgy tájékoztatott, hogy ha a kiadványomra kapok ISBN-t, kedvezőbb az ÁFA. Igaz ez?

Az ÁFA-törvény¹⁰ nem említi az ISBN-t, és természetesen az ISBN-rendszernek sincs befolyása egy ország gazdasági jogszabályaira. Ilyen kérdésekben az illetékes minisztériumnál, az NAV-nál vagy független gazdasági szakértőknél lehet érdeklődni.

¹⁰ 2007. évi CXXVII. tv.

Árusítok könyveket, papírt, írószert, játékokat és még sok mindent. Ha az ISBN csak a könyveket azonosítja, mit tegyek a többivel? A többi termék azonosítható más rendszerekkel, pl. termékkódból képzett EAN vonalkóddal. A modern leolvasóeszközök különféle vonalkódok leolvasására és kezelésére alkalmasak.

Mi történik, ha a kérelmezőazonosítóhoz tartozó számok elfogynak? A Magyar ISBN és ISMN Iroda új kérelmezőazonosítót utal ki. Az új azonosító nem érvényteleníti a régit, csak újabb ISBN-ek kiutalását teszi lehetővé.

Ha egy elektronikus kiadvány különféle formátumokban jelenik meg (pl. pdf, epub, html), formátumonként külön ISBN kell rá? Az elektronikus kiadványok formátumai termékformáknak tekintendők, ezért, ha az egyes változatok külön-külön hozzáférhetők, az azonosításukhoz külön ISBN-ekre van szükség.

Ha van a könyvemnek ISBN-je, a megjelenés után le kell adnom egy példányt az ISBN Irodának? Nem, viszont az ISBN-től függetlenül kötelezpéldányokat kell küldeni az Országos Széchényi Könyvtár Kötelezpéldány és Kiadványazonosító Osztályának. Nyomtatott könyvekből 6, fizikai hordozón megjelenő elektronikus kiadványokból 3 példányt kell beküldeni. Az online kiadványokat jelenleg az Országos Széchényi Könyvtár Digitális Könyvtára (OSZK/DK) fogadja. A kötelezpéldány szolgáltatásról szóló hatályos rendelet elolvasható a <http://www.oszk.hu/kotelesepeldanyok> címen.

Az ISBN-nel együtt megkapom a vonalkódot is? Nem. Az ISBN megegyezik a 13 jegyű EAN kód számsorával, de ez alapján a vonalkód-ábrát már a kiadónak vagy a nyomdának kell előállítania. Természetesen meg lehet bízni erre szakosodott céget is.

Véletlenül kimaradt a könyvből a kiadó által előzetesen megigényelt ISBN szám. Hogyan lehet utólag belerakni? Amennyiben a könyv véletlenül ISBN szám nélkül kerül kinyomtatásra, még a terjesztés előtt, utólag minden példányba öntapadó matricával be lehet ragasztani az ISBN számot. Az ISBN számok utólagos pótlását a teljes kinyomtatott kiadványmennyiségen, egységesen érvényesíteni kell.

Két különböző könyvbe véletlenül ugyanaz az ISBN szám került. Mit lehet tenni? Amennyiben rögtön nyomtatás után, még a terjesztés előtt veszik észre a problémát, az összes példányba öntapadó matricával át lehet ragasztani az elrontott ISBN szám helyett a könyv saját, helyes ISBN számát. Az ISBN számok utólagos javítását a teljes kinyomtatott kiadványmennyiségen, egységesen érvényesíteni kell.

Csak írásban lehet ISBN-t igényelni? Az ISBN igénylés történhet e-mailben (isbn@oszk.hu), postai levélben, faxon (+36/1 232-3530) vagy személyesen, helyben kitöltött adatlap segítségével.

Milyen adatokat kell megadni a számigényléskor? A kiadó nevét, címét, elérhetőségi adatait (telefon, fax, e-mail, honlap), kapcsolattartó személy nevét, elérhetőségét. A megjelenés előtt álló kiadvány címét, szerzőjét, megjelenési formátumát (pl. nyomtatott könyv, hangoskönyv, CD-ROM, online kiadvány pdf formában, stb.). Továbbá jelezni kell a várható megjelenés dátumát, és hogy egy vagy többkötetes műről van-e szó.

Hány nap az ISBN szám kiutalásának ügyintézési határideje? Az ISBN ügyintézés határideje az igénylés kézhez vételétől számított max. 4 munkanap.

Hol kell feltüntetni az ISBN-t a kiadványokon? Bele kell nyomtatni a könyvbe, lehetőleg a címlap hátoldalára vagy a kiadvány végén található kolofonba. Az nem szabályos, ha csak a vonalkódban szerepel az ISBN.

Törölhető, vagy visszavonható-e egy korábban kiutalt ISBN? A hatályos szabvány szerint, ha egy ISBN-t már kiutaltak egy kiadványra, azt soha nem lehet egy másik kiadványra újra felhasználni, még akkor sem, ha kiderül, hogy az ISBN-t tévedésből utalták ki, vagy a kiadvány ténylegesen soha nem jelent meg, bár meghirdették.

A fentiek miatt fontos az ISBN számok igénylésekor az átgondolt kiadói terv a kiadványok megjelentetésére vonatkozóan. Az ISBN számok kezelését végző, felhasználásukért felelős hazai ügynökségként támogatjuk, hogy az ISBN számok igénylése a kiadványok tényleges megjelentetése előtt történjen. Amennyiben ugyanis a kiadói tervek idő közben megváltoznak, akkor a túl korán igényelt ISBN számok elvesznek, ha a tervezett kiadványok végül sosem kerülnek kiadásra.

Honnan tudom, hogy egy kiadványt Magyarországon adtak-e ki? Az ISBN-ből egyértelműen ki lehet olvasni. Az ISBN első két számcsoportja a GS1 előtagelemet (978) és az országot (963, 615) jelzi. Magyarország esetében az előtagelem és az országkód együtt a 978-963, vagy 978-615 lehet. Vagyis a Magyarországon megjelent kiadványok ISBN azonosítója, minden esetben e két számcsoport valamelyikével kezdődik.

Hogy lehet az, hogy egyes kiadványokban 10 jegyű ISBN van, míg másokban 13 jegyű? 2007-ig voltak használatban a 10 jegyű ISBN-ek. Ezek még nem tartalmazták a GS1 előtagelemet a 978-at, hanem rögtön az országkódokkal kezdődtek. 2007-ben még jelentek meg 10 jegyű ISBN-nel rendelkező kiadványok, 10 és 13 jegyű ISBN-t egyaránt tartalmazó kötetek, és csak 13 jegyű azonosítóval kiadott kiadványok is.